

PROF. DR. MUHARREM ERGİN'İN FİKRÎ YAZILARI

Özcan TABAKLAR*

Prof. Dr. Muharrem Ergin's Intellectual Articles

Abstract: Prof. Dr. Muharrem Ergin played a significant role in the political and social life of his time by his thought writings. In these works, handle the history of Turkish politics, history of Turkish nationalism , and inner and outer threats, the problems of Turkey are identified and the possible precautions are submitted systematically.

Keywords: Muharrem Ergin, Turkey, nationalism, thought

Merhum Prof. Dr. Muharrem Ergin bir akademisyen olarak sadece ilmi eserler vermemiş Türkiye'nin, içinde bulunduğu problemleri çözebilmesi için çok sayıda fikrî yazı da kaleme almıştır. Ülkesinin dününü, bugününü ve yarınını düşünen, memleketinin meselelerini tespit eden, bunları bertaraf etmek için yapılması gerekenleri sistematik ve analitik bir bakış açısıyla ortaya koyan Muharrem Ergin bu özellikleriyle Türk sosyal ve siyasal hayatında önemli bir yere sahip olmuştur.

Muharrem Ergin'in çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış çok sayıda fikrî yazısı bulunmaktadır¹. Bu yazılar Orta Doğu, Tercüman ve Türkiye gibi gazeteler ile Türk Kültürü, Altın Işık, Orkun, Bayrak, Bilgi, Boğaziçi, Türk Edebiyatı, Kubbealtı Akademi ve Hayat Tarih gibi dergilerde yayımlanmıştır. M. Ergin bu gazete ve dergilerde, Millî Eğitim ve Millî Kültür, Türk tarihi, Türk devlet anlayışı, Türk gençliğinin meseleleri, Türkiye'nin dış politikası,

* Yard. Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
¹ Serap İlaslan, Prof. Dr. Muharrem Ergin'in Bibliyografyası", *Türk Kültürü Araştırmaları Prof. Dr. Muharrem Ergin'e Armağan*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yıl XXVIII/ 1-2, 1990, Ankara, 1992 s. 11/25

Türkiye'nin siyasî durumu, Türk radyo ve televizyonlarının nasıl olması gerektiği ve Üniversiteler yasası ile ilgili 150'ye yakın yazı yazmıştır.

Muharrem Ergin'in fikrî yazılarından Orta Doğu gazetesinde 1974 ile 1975 yılları arasında çıkmış olanları "Milliyetçiler Korkmayınız Birleşiniz"² başlığı altında kitap hâline getirilmiştir. 1974 ile 1975 yılları arasındaki bir senelik devrede Türk siyasî hayatında çok önemli gelişmeler olmuştur. Türkiye bu devrede Bülent Ecevit'in başbakanlığında kurulan koalisyon hükûmetini görmüş, daha sonra ortaya çıkan hükûmet krizini yaşamış ve sonunda Milliyetçi Cephe adıyla kurulan sağ partiler koalisyonunu görmüştür. İşte bu kitapta sıralanan 51 adet makale, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Kıbrıs harekâtı ve sonuçları, Ecevit hükûmetinin istifa etmesiyle ortaya çıkan hükûmet buhranı ve sağ partilerin bir araya gelip Milliyetçi Cephe hükûmetini kurması ile ilgilidir. M. Ergin, bu kitaptaki yazıları ile, kendi deyimiyle Türk siyasî tarihinin ve milliyetçilik tarihinin bir senelik panoramasını vermektedir.

Muharrem Ergin'in fikrî yazıları konusunda bahsedeceğimiz ikinci eseri "Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye" adıyla yayımlanan kitaptaki "Tarih Işığında Türk-Rus Münasebetleri"³ başlıklı yazısıdır.

Muharrem Ergin bu yazısında Türk milletinin Ural-Altay kavimlerinden biri olarak yüzyıllarca Hint-Avrupa kavimlerine karşı tek başına ölüm kalım mücadelesi vermek zorunda kaldığını, Türklerin İslâmiyeti kabulünden sonra bu çatışmaya bir de İslâmiyet Hristiyanlık kavgasının katıldığını, böylece Türklüğe karşı girişilmiş mücadeleye Haçlı mücadelesinin de eklendiğini belirtir.

"Türk Milleti Hint-Avrupa milletlerinden gelen böyle ikili tehdit karşısında vatan yaptığı topraklarda tutunmaya çalışmaktadır. Türk Milletini bu topraklardan sökmek için Hint-Avrupa kavimleri ya Hristiyan Batı olarak ya da Komünist Kuzey olarak bugün de gayretlerine devam etmektedir."⁴ diyen M. Ergin, İstiklâl Harbi'nden sonra Batı tehdidinin azaldığını, buna karşılık Türkiye'ye yönelen Kuzey tehdidinin kuvvetlendiğini söyler. M. Ergin, Hristiyan Batı ile Komünist Kuzey tehditlerinin kısa bir mukayesesini yaptıktan sonra "Kuzey tehdidi aslında Slâv tehdididir. Bu da Rus tehdidi demektir."⁵

² Muharrem Ergin *Milliyetçiler Korkmayınız Birleşiniz*, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar Serisi, no: 8, Ankara., 1976, 317 s.

³ Muharrem Ergin, "Tarih Işığında Türk-Rus Münasebetleri" *Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye* (Yayına haz. Nejat Muallimoğlu), İstanbul, 1974, s. 18 / 36

⁴ A.g.e., s. 19.

⁵ A.g.e., s. 20.

diyerek Slâvların aslında Türkler tarafından tarih sahnesine çıkarıldığını belirtir ve kısaca Slâv tarihi ile, tarihteki Türk-Rus mücadelelerini anlatır.

Bu açıklamaların neticesinde M. Ergin'e göre Rus tarihi bir açıdan Türk tarihi demektir. Gerçi Rusların batıda başta Almanya olmak üzere bazı Avrupa milletleriyle, doğuda Japonya ile birtakım savaşları olmuşsa da Rus tarihi esas itibarıyla Türk ülkelerinin ele geçirilmesinden ibarettir. Bu sebeple Rus tehlikesi, daha uzun zaman devam edecek, Türkiye'nin hiçbir dalgınlığını ve gafletini affetmeyecek bir tehdittir.

Muharrem Ergin'in fikir sahasındaki eserleri arasında en önemlisi yazıldığı dönemde Türkiye'nin manzarasını oluşturan "Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri"⁶ adlı kitabıdır. İlk baskısı 1973 yılında Aydınlar Ocağı'nın görüşü olarak yayımlanan kitabın daha sonra 1974, 1975 ve 1988'de üç baskısının daha yapıldığı ve bu üç baskının M. Ergin adıyla yayımlandığı görülür.

Eserin Giriş bölümünde İnsan ve Cemiyet başlığı altında insanın sosyal bir varlık olduğundan bahseden M. Ergin, "Cemiyetler insan oğlunun meydana getirdiği sosyal organizasyonlardır."⁷ diyerek cemiyetleri tabii cemiyetler ve suni cemiyetler olmak üzere ikiye ayırır. Ona göre aile, millet ve diğer tabii cemiyetler (cemaatler, aile ile millet arasındaki cemiyetler ve milletin içindeki daha küçük cemiyetler) tabii cemiyetlerdir. Camialar (imparatorluklar, dinî camialar ve siyasî camialar), karışık cemiyetler (göç cemiyetleri, yerli cemiyetler ve coğrafya cemiyetleri) ve iradî cemiyetler ise suni cemiyetlerdir.

Yine aynı bölümde en yüksek cemiyet ve kültür ile kültürün mahiyeti ve vasıfları hakkında bilgi veren M. Ergin kültürlerin mukayesesini yapar ve bu bilgilerin ışığında Türk kültürü hakkında açıklamalarda bulunur.

Eserin asıl kısmı Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri başlığı ile verilir. M. Ergin'e göre Türkiye, tarihinden, coğrafyasından, jeopolitiğinden, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısından doğan sebepler yüzünden birçok meselelerle karşı karşıya kalmıştır. "Meselelerin kalabalığında kaybolmamak için bunları ana meseleler etrafında toplamak gerekir."⁸ diyen M. Ergin o gün için Türkiye'nin bütün meselelerini, beş ana mesele, beş ana dava olarak sistemleştirmiştir.

⁶ Muharrem Ergin, *Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri* (İlaveli 4. Baskı), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 70, Ankara, 1988, 399 s.

⁷ A.g.e., s. 2.

⁸ A.g.e., s. 39.

M. Ergin'e göre Türkiye'nin birinci meselesi varlık ve beka davasıdır. Türkiye'yi varlık davasıyla karşı karşıya getiren sebepleri, tarihî sebepler, jeopolitik sebepler ve iç sebepler olarak sıralayan ve bunları belli başlıklar altında inceleyerek tespitlerde bulunan M. Ergin bu meseleleri sadece teşhis ve tespit etmekle kalmaz aynı zamanda Türkiye'nin varlığına ve bekasına kasteden gelişmeleri bertaraf edecek çözümleri de gösterir.

M. Ergin'e göre Türkiye'nin ikinci meselesi, siyasî huzurdur. "Türkiye'nin iç bünye zaaflarının giderilmesi, sosyal çözülme, bozulma ve dalgalanmanın durdurulması, siyasî, sosyal ve ekonomik bakımdan Türkiye'nin tedavi edilmesi için siyasî huzur şarttır. Siyasî huzur Türkiye'deki çözülmenin hem neticelerinden hem de sebeplerindedir."⁹ diyen M. Ergin kısaca siyasî huzurun bozulmasının tarihçesini anlatarak bunun sebeplerini sıralar. Bu eserin ilk üç baskısı 1980'den önce yapıldığından 12 Eylül müdahalesinin tahlilinin yapıldığı bölüm 1988 baskısına ilave edilmiştir.

M. Ergin'e göre Türkiye'nin üçüncü meselesi iktisadî kalkınmadır. "İktisat, insanın ve toplumun çok önemli bir dayanağıdır. İnsanın biyolojik ihtiyaçlarına hemen hemen yalnız iktisat cevap verir. Sosyal ihtiyacı karşılamakta da iktisadın payı büyüktür. Hatta ruhî ihtiyaçların karşılanmasında bile iktisadın payının bulunduğu bir gerçektir. Fakat bütün bunlara rağmen cemiyete sadece o şekil vermez, her şeyi o idare etmez. Bu noktada milliyetçilik, önce kültür, sonra iktisat görüşünü benimser. Fikir maddeden, kültür iktisattan önce gelir. İkinci olarak, milliyetçilik iktisadı ayrı ve müstakil bir unsur kabul etmez. Bilâkis, iktisat kültür unsurlarından biridir ve kültürün içindedir."¹⁰ diyen M. Ergin Türkiye'deki iktisat, hayatın esas temelidir şeklindeki görüşün değişmesi gerektiğini ifade ederek, milliyetçiliğin iktisadî görüşü yoktur, şeklindeki iddiaları yanlış bulur ve bunları cevaplandırır. Yine bu bölümde kapitalizmin iktisat düzeni ile sosyalizmin iktisat düzenini karşılaştırarak Türkiye'nin nasıl bir iktisadî yapısının olması gerektiğini maddeler hâlinde açıklar.

M. Ergin Türkiye'nin dördüncü meselesi olarak aklın ve ilmin hâkimiyetini görür. "Yaşadığımız çağın en bariz vasfı akıl ve ilimdir. Bu devirde akıl ve ilme sırt çevirmek tam manasıyla çağ dışında kalmaktır. Türkiye, üniversite seviyesinde bile akli ve ilmi hâkim kılmamıştır. Bu da

⁹ A.g.e., s. 217.

¹⁰ A.g.e., s. 257.

Türkiye'yi Batı'dan ayıran başlıca husustur. Aklın hâkimiyetini kuramamanın birinci neticesi akli kullanmamak, ikinci neticesi akli geliştirememek, üçüncü neticesi aklın prensiplerine uymamaktır.”¹¹ diyen M. Ergin bu durumun Türkiye’de bir kavramlar anarşisi doğurmuş olduğunu ifade eder. Ona göre Türkiye’de aklın ve ilmin hâkimiyetinin kurulmamış olması memleketi pek çok zaafila karşı karşıya bırakmıştır. Bu durumun en önemli sebebi de, bütün meselelerin başı olan Millî Eğitim meselesidir.

M. Ergin’e göre Türkiye’nin beşinci meselesi olan Millî Eğitim meselesi, bütün iç zaafıların, memleketi dar boğaza sürükleyen bütün sebeplerin kaynağıdır. Millî Eğitimin bozukluğu, bundan önce anlatılan bütün meselelerin kaynağı olduğundan Türkiye’yi bir var olma, yok olma davasıyla karşı karşıya getirmektedir.

M. Ergin bu mesele içinde Millî Eğitim’in bozulma sebeplerini inceler ve bu bozulmanın önüne geçilmesi için yapılması gerekenleri anlatır.

İşte ana hatlarıyla kısaca tanıtılmaya çalışılan bu eserin 1988’de yapılan dördüncü baskısının sonuna 40 maddelik bir mutabakatlar dökümü eklenmiştir. “Türkiye’nin yolunu şaşırması ve sarsıntılara uğramaması için, millet olarak birtakım esaslar üzerinde mutabakatlara varmamız gerekir.”¹² diyen M. Ergin bu 40 maddelik mutabakatlar dökümünü büyük Türk Milletinin dikkatine arz eder.

Muharrem Ergin’in fikrî yönü konusunda ele alacağımız son eser “Türkiye’yi Bugüne Getiren Tarihî Seyir”¹³ başlığını taşımaktadır. Bu kitap “Türkiye’nin Bugünkü Meseleleri” adlı kitabın Türkiye’ye Yönelik Tehditler” başlıklı kısmının özetidir. 9 Kasım 1985 tarihinde Aydınlar Ocağı tarafından düzenlenen “Demokrasi ve Türk Devleti Üzerinde Oynanan Oyunlar” adlı seminerde M. Ergin tarafından tebliğ olarak sunulmuş ve diğer tebliğlerle birlikte basılmıştır. Daha sonra 1986 yılında Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından müstakil bir kitap olarak yayımlanmıştır.

M. Ergin bu eserinde Türkiye’nin beş ana meselesi, beş ana davası hakkında kısa bilgiler verir. Daha sonra Türk tarihinin seyrini anlatır. Ona göre Türk tarihi Orta Asya’da, kuzey sahasında ve güney sahasında olmak üzere

¹¹ A.g.e.,s. 282.

¹² A.g.e., s. 379.

¹³ Muharrem Ergin, *Türkiye’yi Bugüne Getiren Tarihî Seyir*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1986, 48 s.

başlıca üç sahada gelişmiştir. Türk varlığı Orta Asya'da iki bin yıldan çok fazla, kuzey sahasında iki bin yıla yakın, güney sahasında da bin yıl kadar bir zamandan beri devam etmektedir. M. Ergin burada Türk tarihinin başlıca hususiyetlerini maddeler hâlinde sıralar "Türk milletinin dününü ve bugününü etkileyen sebepler iyi düşünülmedikçe memleket üzerine oynanan oyunlar tam anlaşılmaz."¹⁴der. Yine bu eserde Türkler'e yönelen tehditleri ortaya koyan M. Ergin, Türkiye'nin tarihî şartlarından doğmuş bulunan birçok tehdit çemberiyle çevrilmiş bir memleket olduğunu açıklarken, Türkiye için tehdit unsurları taşıyan ülkelere karşı kin, nefret ve düşmanlık beslemenin bir yarar sağlamayacağını, Türkiye'nin son derece akıllı hareket etmesi gerektiğini ve bu eseri herhangi bir düşmanlık telkini için değil, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartları aydınlığa kavuşturup bundan bir ders almak için kaleme aldığını ifade eder.

Görüldüğü üzere M. Ergin ilmî yazıları yanında dönemin sosyal ve siyasal hayatı üzerine önemli eserler vermiş, sistemli bir şekilde ortaya koyduğu fikirleri bugün dahi önemini kaybetmemiş bir ilim ve fikir adamıdır. Ruhu şad olsun.

KAYNAKLAR

- ERGİN, Muharrem, "Tarih Işığında Türk – Rus Münasebetleri", *Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye* (Yayına haz. Nejat Muallimoğlu), İstanbul, 1974, s. 18 – 36.
- ERGİN, Muharrem, *Milliyetçiler Korkmayın Birleşiniz*, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar Serisi No: 8, Ankara, 1976, 317s.
- ERGİN, Muharrem, *Türkiye'yi Bugüne Getiren Tarihî Seyir*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1986, 48 s.
- ERGİN, Muharrem, *Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri* (İlaveli 4. Baskı), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 70, Ankara, 1988, 399s.
- İLASLAN, Serap, "Prof. Dr. Muharrem Ergin'in Bibliyografyası" *Türk Kültürü Araştırmaları Prof. Dr. Muharrem Ergin'e Armağan*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Yıl XXVIII / 1- 2, 1990, Ankara 1992.

¹⁴ A.g.e., s. 15.